

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 13

Issue 1

Gödöllő
2017

A HAZAI WESTERN LOVAK ÉS VERSENYSTATISZTIKÁINAK VIZSGÁLATA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A QUARTER HORSE-RA

Meinhardt Sarolta, Horvainé Szabó Mária, Tóthné Maros Katalin

Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Állattenyésztés-tudományi
Intézet, 2100 Gödöllő, Páter K. u.1.
meinhardtsarolta@t-email.hu

Received – Érkezett: 14.09.2017.

Accepted – Elfogadva: 17.04.2018.

Összefoglalás

Hazánkban az elmúlt 10 évben egyre nagyobb népszerűségnek örvendő lovaglási stílus, a western lovaglás. A Magyar Lovas Szövetség 2000-ben ismerte el hivatalosan is a Western Szakágot (*Pető Zoltán, személyes közlés*). A western lovaglás legnépszerűbb fajtája a quarter horse (*http1*). A fajtát Amerikában tenyésztették ki a 18-19. században rövidtávú versenyzés céljából (negyed mérföld). Dolgozatomban a hazai western országos bajnokságok 2013-as, 2014-es és 2015-ös évi adataiból végeztem elemzéseket. Az indulók körében a reining bizonyult a legnépszerűbb versenyszámnak. Az összes induló lófajtához képest a quarter horse-ok aránya folyamatosan növekedett, 2015-ben a versenyzők 2/3-a indult ezzel a fajtával. A quarter horse-ok aránya a legmagasabb a cutting (90%), a reining (85%) és a cattle penning versenyszámokban (63%) volt. Összességében elmondható, hogy a western országos bajnokságok népszerűsége mellett a quarter horse is egyre kedveltebbé válik a hazai western lovasok körében is. Egy kérdőíves felmérésben a hazai western lovakkal kapcsolatban tettem fel kérdéseket (tartás, takarmányozás, tréningezés, versenyeztetés, rossz szokások). Ez alapján a lovak 2/3-át bokszban illetve kifutós bokszban tartják és az összes ló 54%-a jut napközben legelőhöz, átlagban napi 8 órát. A western lovasok heti 4-5 alkalommal tréningeznek lovaikkal, 65%-uk rendszeresen versenyzik. A lovak 90%-nál semmilyen rossz szokást nem tapasztaltak.

Kulcsszavak: western lovaglás, quarter horse, western versenyek

Western horses and competition statistics in Hungary with special regard to the Quarter Horse

Abstract

In our country, the riding style of Western riding is becoming increasingly popular over the last 10 years. The Hungarian Equestrian Association officially recognized the Western Discipline in 2000 (*Pető Zoltán, personal communication*). The most popular breed of western riding is the quarter horse (*http1*). The breed was bred in America in 18-19. century for short races (quarter mile). In my thesis, I analysed the datas from the western national championships of 2013, 2014 and 2015. The most popular competition style was reining. Quarter horses became more and more popular among the riders. In 2013, 58% of the riders rode quarter horses, in 2014 63%, and in 2015 66% of them chose this breed. Western cutting, reining and cattle penning were accomplished predominantly with quarter horses (90%, 85%, and 63% respectively). According to the datas the quarter horse breed is becoming more and more popular among the Hungarian

western riders. In a questionnaire survey, I asked questions about the practice of western horse keeping, feeding, training & competing and also about their „bad” habits (i.e. stereotypies). According to the answers, 2/3 of the horses are kept in box or „running box” and 54% of the horses are pastured during the day (on an average of 8 hours per day). Western riders work 4-5 times a week with their horses and 65% of them take part in competitions. Most of the horses (90%) are reported not having any bad habits.

Keywords: western riding, quarter horse, western competitions

Bevezetés

A western lovaglás Európában történő megjelenése és elterjedése után szokássá vált kategorizálni a lovaglás stílusát. Azt szokás mondani, hogy két nagy meghatározó stílus létezik. Az egyik a western, a másik az angol stílus (*Istenes, 2010*). Az angol és a western stílus között számos különbség felfedezhető, ezek közül a legnyilvánvalóbbak a ló illetve a lovas felszerelése, valamint az angol stílusra jellemző lovaglás közbeni folyamatos, nyugodt szárkontaktus, a westernnel szemben, ahol a lovakat a lehető legkisebb kontaktussal, laza száron lovagolják (*Harris-Clegg, 2007*).

A western lovaglás mára nem pusztán a kényelmes lovaglás egyik módja, hanem számos ágával egyúttal világszerte elterjedt versenysport is (*Harris-Clegg, 2007*). A western versenyszámokat két nagy csoportra szokták bontani. A performance, vagy „lassúsági” (pl. western pleasure, trail, western horsemanship stb.) és a gyorsasági (pl. pole bending, barrel racing stb.) versenyszámokra (*McFarland, 2009*). Magyarországon a western, mint lovaglási stílus 2001-ben jelent meg, és azóta hazánkban is egyre nő a western stílusú versenyek népszerűsége. Minden évben megrendezésre kerülnek a western kupasorozatok, valamint az országos bajnokságok fordulói (*Pető Zoltán, személyes közlés*). A western lovaglásban már hosszú idők óta a quarter horse a legnépszerűbb lófajta. Az Amerikai Egyesült Államokból indult világhódító útjára, majd a sportág kialakulásával egy időben Európába, így Magyarországra is eljutottak a fajta egyedei. A quarter horse a nevét a negyed (quarter) mérföldes versenytávról kapta, mivel ezen a távon a világ leggyorsabb lovai ebből a fajtából kerülnek ki (<http2>).

Anyag és módszer

A versenyeredmények adatainak nagy részét a nevezeswestern.hu oldalról, valamint a Magyar Lovas Szövetség Western – Reining Szakágának weboldaláról gyűjtöttem. Emellett számos adat megszerzésében segítségemre volt Jeszenszky-Sebők Judit, a western országos bajnokságok versenyirodája. Az adatokat a Microsoft Excel 2013, valamint a Google Űrlapkészítő segítségével gyűjtöttem össze, majd összesítettem és elemeztem.

Az országos bajnokságok esetében a quarter horse-ok és az egyéb fajtájú lovak arányát elemeztem a három vizsgált évben. Ezen kívül azt, hogy melyek voltak azok a versenyszámok, amikben túlnyomórészt quarter horse-okkal indultak, valamint, azt, hogy melyik versenyszám volt a legnépszerűbb a versenyzők körében.

A kérdőív esetében kíváncsi voltam az elhelyezésükre és takarmányozásukra. Valamint, hogy van-e legelő, és ha igen napi hány órát legelnek. Ezen kívül fontosnak tartottam az elemzésem szempontjából azt, hogy a lovasok lovaikkal mennyit tréningeznek, versenyeznek-e.

Továbbá elemeztem rossz szokásaikat és egyes általam megadott tulajdonságok fontosságára is rákérdeztem.

Eredmények és megvitatásuk

Mint arra már a korábbiakban is említést tettem a western lovaglásban a quarter horse-t tekintik a legnépszerűbb és egyes versenyszámokban a legeredményesebb lófajtának világszerte. Ezért azt is megvizsgáltam, hogy 2013 és 2015 között hányan indultak quarter horse-zal a vizsgált versenyszámokban az országos bajnokságok során. Mint, ahogy a korábbi vizsgálataim esetében itt is kismértékű, de állandó növekedést tapasztalhattunk a három vizsgált évet illetően. 2013-ban az indulók 58 %-a, 2014-ben a 63 %-a, 2015-ben pedig a 66 %-a versenyzett quarter horse-zal az országos bajnokságok nyolc legnépszerűbb versenyszámában (1. ábra). Ebből jól látható, hogy nem csak a western lovaglás, ezen belül is az országos bajnokságok, hanem a quarter horse is egyre népszerűbbé válik a magyar western lovasok körében. Ez is bizonyítja népszerűségét és kiváló alkalmasságát ebben a szakágban.

1. ábra: A quarter horse-zal és egyéb fajtájú lovakkal indulók száma évekre bontva a vizsgált versenyszámokban (qh: quarter horse).

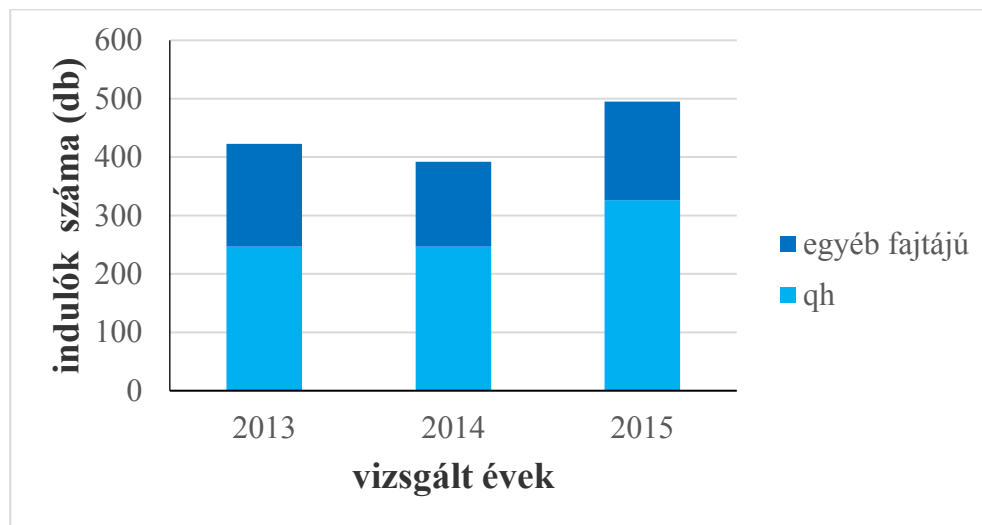

Figure 1: The number of riders of quarter horses and other horse breeds between 2013 and 2015

Fontosnak tartottam azt is, hogy a három év alatt a vizsgált versenyszámokban lebontva hányan indultak quarter horse-zal és hányan egyéb fajtájú lóval. A 2. ábrán feltüntetett adatokból jól látható, hogy trailben, barrel racingben és pole bendingben egyéb fajtájú lovakkal indultak többségben, míg közel fele-fele arányban western pleasure-ben és western horsemanship-ben. Ezzel ellentétben cuttingban (90%), reiningben (85%) és cattle penningben (63%) a quarter horse-okkal indulók voltak nagy többségben. A versenyzők körében a legnépszerűbb versenyszám jól láthatóan a reining volt.

A gyorsasági számokban az egyéb fajtájú lovak fölénye abból is adódhat, hogy a gyorsasági számok tekinthetők a legkevésbé kötött versenyszámoknak, mind a szabályok, mind a

kivitelezés szempontjából. Itt csupán az idővel kell versenyezni, így ezt kellően gyors, robbanékony, fordulékony ugyanakkor precíz és jól kontrollálható lóval a quarter horse-okhoz hasonlóan, közel olyan jól lehet kivitelezni. A quarter horse-ok fölénye a legjobban a reiningben és a terelő versenyszámokban (cutting, cattle penning) volt kimagasló. Ez nem is okozott nagy meglepetést, mivel mindkét típusnál szükség van igen nagy precíziségre, robbanékonyságra, engedelmességre, mindemellett ezekben a számokban a lónak olyan manővereket kell végrehajtania, melyek tökéletes kivitelezésére alkatából, izomzatából, felépítéséből és alkalmasságából adódóan igazán csak a quarter horse képes.

2. ábra: A quarter horse-zal és egyéb fajtájú lovakkal indulók száma a vizsgált versenyszámokban 2013-2015 között

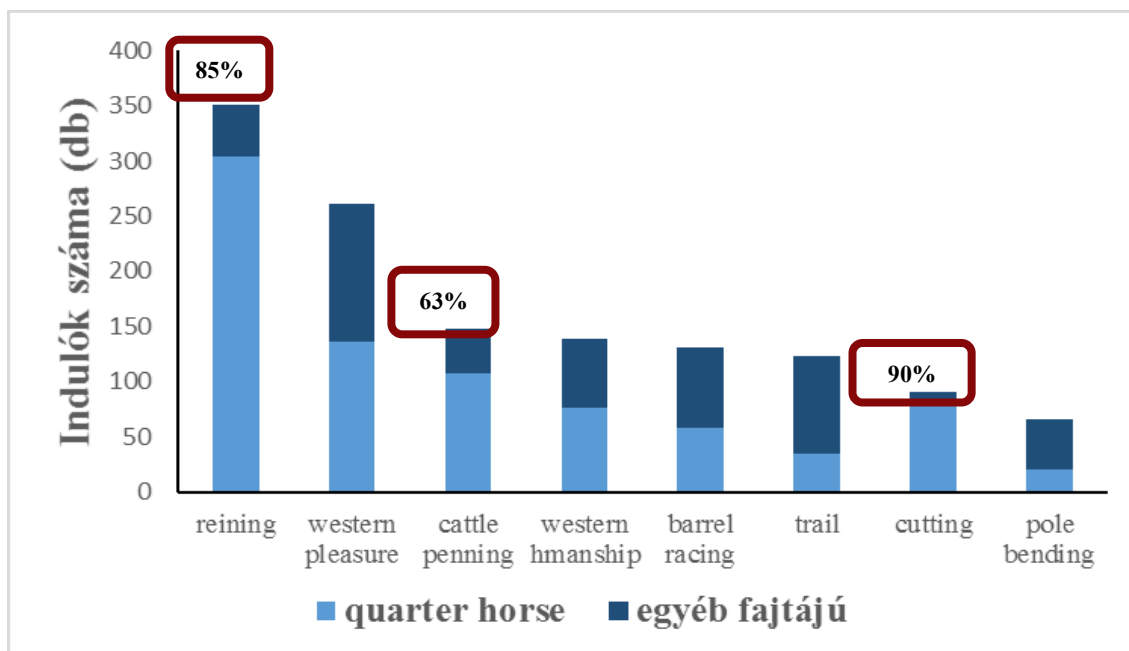

Figure 2: Number of riders with quarter horses and other horse breeds in the different competition events between 2013 and 2015

Kérdőíves felmérésben szerettem volna egy közelebbi képet kapni a magyarországi western lovasok helyzetéről, miszerint, hogyan tartják hazánkban ezeket a lovakat, van-e legelőhely számukra, milyen rendszerességgel és mennyit tréningeznek velük, valamint versenyeznek-e velük, ezenkívül milyen rossz szokások jellemzik ezeket a lovakat.

A kérdőívben szereplő lovak 42,65%-a quarter horse, 13,24%-a appaloosa, 8,82%-a paint horse, 35,29%-a pedig egyéb fajtájú ló volt. Ezen belül arab telivér, angol telivér és a magyar félvér voltak még gyakoribbak, de előfordult furioso north star, sportpóni és üggető fajtájú ló is.

A kitöltők 38%-a bokszbán, 37%-a kifutós bokszbán (paddockban), 25%-a pedig ridegtartásban tartja lovát. A lovasok 54%-a napközben legelőn tartja a lovát, míg 46%-uknál nem áll rendelkezésre legelő. A legelőn tartott lovak átlagosan 9 órát legelnek naponta.

A kérdőív eredményei alapján a western lovasok átlagosan 4-5-ször tréningeznek hetente lovaikkal. A kitöltők 65%-a versenyzik rendszeresen lovával.

Arra is szerettem volna választ kapni, hogy egyes általam megadott tulajdonságokat, mennyire tartanak előnyösnek, hasznosnak a hazai western lovasok. A kitöltőknek 1-5ig kellett értékelniük a felsorolt tulajdonságokat, (1-es nagyon fontos, 5-ös egyáltalán nem fontos) az alapján, hogy szerintük mennyire fontosak a western lovaglás szempontjából. Tizenkét tulajdonságot vizsgáltam, a kapott válaszok százalékos arányait a 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat: Egyes tulajdonságok fontossága a western lovaglásban (1-es nagyon fontos, 5-ös egyáltalán nem fontos).

Tulajdonságok	1	2	3	4	5
intelligens, tanulékony (intelligent, good learner)	47,10%	32,40%	8,80%	4,40%	7,40%
bátor (brave)	22,10%	33,80%	25%	17,60%	1,50%
barátságos (friendly)	19,10%	35,30%	30,90%	8,80%	5,90%
megbízható (dependable)	35,30%	36,80%	14,70%	7,40%	5,90%
kényelmes (nyereg alatt)	17,60%	32,40%	19,10%	23,50%	7,40%
fordulékony (ease of steering)	41,20%	19,10%	22,10%	7,40%	10,30%
sokoldalú (multifaceted)	17,60%	26,50%	41,20%	8,80%	5,90%
könnyen kezelhető (easy to handle)	17,60%	44,10%	26,50%	7,40%	4,40%
nyugodt (calm)	17,60%	45,60%	13,20%	17,60%	5,90%
könnyed mozgású (well balanced)	20,60%	39,70%	19,10%	8,80%	11,80%
jól izmolt (muscular)	22,10%	32,40%	27,90%	4,40%	13,20%
jó koncentráció képességű (good concentration)	47,10%	30,90%	5,90%	8,80%	7,40%

Table 1: The importance of some attributes in western riding (1-very important, 5-not important at all)

A táblázat alapján jól látható, hogy a válaszadó western lovasok kiemelkedően fontosnak tartották (1-es illetve 2-es kategóriába sorolták) a jó koncentráció képességet, a megbízhatóságot és lovuk intelligens, tanulékony voltát. Ezek mindegyike mentális/szellemi tulajdonság, ezeket vélhetően azért sorolták a legfontosabbak közé, mert attól függetlenül, hogy a lovasok performance, azaz lassúsági, vagy gyorsasági versenyszámokban indulnak, egyaránt nagyon fontosak az eredményesség szempontjából.

A kitöltők több, mint 50%-a igen fontosnak tartotta (szintén 1-es illetve 2-es kategóriába sorolta) a western lovaglás szempontjából a bátorságot, a barátságosságot, a fordulékonyt, a könnyen kezelhetőséget, a nyugodtságot, a könnyed mozgást és a jól izmoltságot is. Ezen kívül kevésbé fontos tulajdonságoknak vélték a sokoldalúságot, valamint a nyereg alatti kényelmességet. Jól látható, hogy az imént említett három legfontosabb tulajdonságon kívül egyeseknél jobban megoszlott a válaszadók véleménye. Ez annak is köszönhető, hogy ezek túlnyomó része fizikai tulajdonság, melyeket egyesek fontosnak, mások kevésbé fontosnak

vélték, attól függően, hogy mely versenyszámokban mérettetik meg magukat. A gyorsasági versenyszámok és a reining esetében igen fontosnak mondható a fordulékonyág és a jól izmoltság, míg a lassúsági versenyszámoknál inkább a nyugodtság és a könnyed mozgás dominál. Összességében elmondható, hogy a kitöltő lovasok nagy része kiemelkedően illetve igen fontosnak ítélte meg az általam megadott tulajdonságokat.

Kíváncsi voltam arra, hogy a western lovaknak mennyire alakulnak ki rossz szokásai, illetve milyen mértékben. Négy főbb rossz szokásra kérdeztem rá, ezek a kaparás, karórágás, szitálás és istállójárás, valamint az is érdekelt, hogy mely lovak rendelkeznek egyéb rossz szokásokkal is. Ez alapján a leggyakrabban előforduló rossz szokás a kaparás, azonban ez is főként etetéskor figyelhető meg. A lovak kb. 90%-ánál a gazdák egyáltalán nem tapasztaltak karórágást, szitálást és istállójárást sem (2. táblázat). Ezekon kívül 8 lónak volt egyéb rossz szokása, ezek a nyelvöltögetés, hevederiszony, szájsámcsogás kantározás előtt és karámban való fel-alá járkálás unalomból, vagy energia túltengés miatt, az étel mohón elvétele kézből, zablára való ráharapás, csipkedés, szőrén lovaglás esetén sunyítás és a lovas felé való harapás.

2. táblázat: A rossz szokások gyakorisága.

Gyakoriság (frequency)	kaparás (pawing)	karórágás (cribbing)	szitálás (weaving)	istállójárás (stall walk)
órákon át (hours)	0%	0%	0%	0%
etetéskor (around feeding)	35,80%	1,90%	1,90%	9,40%
pár percig (minutes)	9,40%	3,80%	1,90%	1,90%
ritkábban (more rarely)	49,10%	5,70%	5,70%	5,70%
soha	30,20%	88,70%	92,50%	86,80%
egyéb	15,10%	1,90%	0%	1,90%

Table 2: The frequency of behavioural problems

Irodalomjegyzék

- Harris, M. C. és Clegg, L. (2007): Lovaglás – Útitárs kézikönyvek – Technikák, Versenyzés, Felszerelés, Lóápolás, Lovas szabadidő. M-Érték Kiadó Kft.
- Istenes, Cs. (2010): A lóval a saját nyelvén való bánásmód és a western lovaglás alapjai. Saját kiadás
- McFarland, C. (2009): A westernlovaglás kézikönyve. Stabenfeldt Kiadó Kft.
- http1: http://www.icranch.hu/pages/info_quarterhorse.htm (2016.03.29.)
- http2: <http://www.doubleqranch.hu/infobox> (2016.06.25.)